

تاریخ مصوّر پزشکی جهان و ایران

جلد پنجم

از کهن‌ترین روزگاران تا دوره معاصر

دکتر ولی‌الله میرانی

سرشناسه	: محرابی، ولی الله، ۱۳۱۶-
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخ مصور پزشکی جهان و ایران: از کهن ترین روزگاران تا دوره معاصر/مولف ولی الله محرابی
وضعیت ویراست	: ویراست ۲.
مشخصات نشر	: تهران: دایرة المعارف تاریخ پزشکی: سفیراردهال، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ج ۱۰: مصور(رنگی).
شابک	: ۹۰۰۰۰۰ ریال: دوره: ۵-۹-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۱: ۴-۹-۹۵۴۶-۹۶۴-۹۷۸؛ ج ۲: ۲-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۳: ۳-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۴: ۴-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۵: ۵-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۶: ۶-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۷: ۷-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۸: ۸-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۹: ۹-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج ۱۰: ۱۰-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: واژه نامه.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: پزشکی -- تاریخ
موضوع	: پزشکان -- سرگذشتنامه
شناسه افزوده	: ایران. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. معاونت امور فرهنگی
رده بندی کنگر	: ۱۳۹۳ ت ۳/م ۳۱/۱ R
رده بندی دیویی	: ۶۱۰.۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۳۹۳/۸۶۹

شابک: دوره: ۵-۹-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸

شابک: جلد: ۳-۳-۶۳۳۸-۶۰۰-۹۷۸

تلفن: ۲۲۹۱۲۷۴۲

تهران: خیابان میرداماد، شماره ۱۳۸، جنبه سود - ۱۴

© حق چاپ: ۱۳۹۳، ناشر: انتشارات دایرة المعارف تاریخ پزشکی، (با همکاری انتشارات سفیراردهال)

تاریخ مصور پزشکی جهان و ایران

جلد پنجم

از کهن ترین روزگاران تا دوره معاصر

تألیف: دکتر ولی الله محرابی

ویراستار علمی: مصطفی امیدی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۳

ناشر: دایرة المعارف تاریخ پزشکی - ناشر همکار سفیر اردهال

صفحه آرای و آماده سازی: خانم حبیبه کریمی

ناظر فنی چاپ: سید حسین عابدینی اردهالی

لیتوگرافی: نقش سبز - چاپ: عترت - صحافی: مشعر

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

بها دوره ۱۰ جلدی: ۹۰۰/۰۰۰ تومان

پست الکترونیکی: Prof_Mehrabi@yahoo.com

این کتاب با حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چاپ رسیده است.

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر اول ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

تاریخ پزشکی و جراحی شرح فعالیت‌ها و کوشش‌هایی است که در زمینه بیماری‌های مبتلا به انسان از ابتدایی‌ترین دوران آفرینش تا به امروز انجام گرفته است. در این مسیر بسیار طولانی که تقریباً عمری معادل عمر پیدایش انسان بر روی کره خاکی دارد پیشرفت‌ها و رکودهای بی‌شمای به وقوع پیوسته است که قابل مقایسه با موارد دیگر تاریخی نیست. از طرف دیگر تفسیر و شرح تاریخ نانوشته کاری بس دشوار است، گرچه از مطالعه تصاویر و نقاشی‌ها و استخوان‌های باقیمانده از اجساد گذشتگان و آلات و ادوات پزشکی و جراحی برجا مانده می‌توان به نکات مهمی دست یافت ولی آگاهی بر نوع برداشت و رویکرد انسان نسبت به مسائل و بیماری‌ها و بالاخره موضوع پیچیده و هراس‌انگیز مرگ کاری دشوار و یا ناممکن است. به احتمال زیاد انسان در همان زمانی که به مرحله استدلال و تفکر رسید توانست با روش تجربه و خطا به اثرات دارو و گیاهان پی برد و به تدریج به خواص غذایی - دارویی و سمی گیاهان پا به عرصه وجود گذاشت و در ذهن و فکر جامع رشد کرد به گونه‌ای که امروز هم طرفداران فراوان دارد. از طرف دیگر بیماری‌های لاعلاج به عوامل ماورالطبیعه و خدایان غضبناک و ارواح خبیثه نسبت داده می‌شد که مدعی علاج آن جادوگران و دعانویسان بودند. پیشرفت‌های علوم پزشکی دلیل اسرار و پیچیدگی‌های فراوان موجود زنده و به ویژه انسان که سرآمد موجودات است در مقایسه با سایر رشتت‌ها کندتر سببی داشته و به زمانی طولانی‌تر نیازمند بوده و به عکس رشته‌های دیگر علوم، چندان قابل پیش بینی نبوده است. اتفاقات علمی و اکتشافات اثر گذار با فاصله زیاد و احياناً اتفاقی بوده است و هر بار جهشی در نوع برخورد و درمان بیماری‌ها صورت می‌گرفت.

مطالعه آگاهی نسبت به این روش‌شناسی و پرفراز و نشیب نه تنها بسیار شیرین و پرجاذبه است بلکه افق دید خواننده را وسعت بخشیده و راهنمایی برای حال و آینده می‌شود و چراغی پرنور در مسیر انسان امروز روشن می‌کند. در تاریخ نگاری مدرن سعی بر آن است که شرح فعالیت‌های انسان با دقت زیاد ثبت شود تا بتوان به کمک آن به شرایط و احوال او بهتر آگاهی یافت. این جنبه تاریخ نگاری را کاملاً جدید است و از اواخر قرن هجدهم و اوایل قرن نوزدهم پا به عرصه وجود گذاشته است. اساس این دیدگاه بر این فرض است که مطالعه تاریخ، بخشی طبیعی و گریز ناپذیر از فعالیت‌های انسانی است. قبل از قرن هجدهم، تاریخ نگاری به یک قالب ثابت اعتنا در تمدن بشری نداشت و آموزش تاریخ نگاری جزئی از دانش روز نبوده و هیچگونه نقشی هم در تغییر مسیر زندگی و جامع نداشت و بیشتر به شکل نوشته‌های مذهبی، فلسفی و حتی در قالب شعر و یا ادبیات تخیلی عرصه می‌شد.

اطلاح تاریخ را می‌توان با دو دیدگاه کاملاً متفاوتی بررسی کرد. یکی شکل اتفاقات و فعالیت‌هایی است که بر روی هم گذاشته انسان را شکل داده است و دیگری بررسی این اتفاقات و پژوهش‌هایی است که در مورد چگونگی بروز و شکل‌گیری آنها صورت می‌گیرد. در دیدگاه اول، آن چه اتفاق افتاده است همان تاریخ است. در دیدگاه دوم، مطالعه و شرح توصیفی آن اتفاقات مورد توجه است.

در کتابی که روبرو دارید این هر دو وجه مورد توجه بوده است و مجموعه‌ای بسیار خواندنی و سرشار از نکات و دقایق و رویدادهای تاریخ پزشکی را به خواننده علاقمند عرضه می‌دارد. همکار آنقدر و جراح سرشناس، جناب آقای دکتر ولی الله محرابی، استاد محترم گروه جراحی دانشگاه تهران با همتی بلند و دانشی وسیع و عزمی استوار و تلاشی ستودنی کار ترجمه و نگارش این کتاب را به انجام رساند و مجموعه‌ای ارزشمند و ماندنی را به ادبیات پزشکی ایران تقدیم نموده است. از درگاه ایزدمنان برای ایشان و جامعه پزشکی ایران آرزوی دانش روز افزون و توفیق خدمت صادقانه به مردم، و سربلندی آرزو دارم.

دکتر ایرج فاضل

تاریخ مصوّر پزشکی جهان

جلد اوّل

- بخش ۱. پاریته آسیب‌شناسی
- بخش ۲. پزشکی در چین باستان
- بخش ۳. پزشکی در میان رودان (بین‌النهرین)
- بخش ۴. پزشکی در مصر باستان
- بخش ۵. پزشکی در دوره ودايي (هند)
- بخش ۶. پزشکی در یونان باستان
- بخش ۷. نگاهی بر پزشکی نامی بقراط
- بخش ۸. بقراط و پزشکی پیش از دوران کلاسیک

جلد دوّم

- بخش ۹. پزشکی در ایران باستان
- بخش ۱۰. پزشکی یونانی پس از بقراط
- بخش ۱۱. پزشکی در رم و جالینوس
- بخش ۱۲. پزشکی عهد کهن و پزشکی بیزانسی
- بخش ۱۳. داروسازی در دوره باستان
- بخش ۱۴. دندان‌پزشکی در دوره باستان
- بخش ۱۵. دام‌پزشکی در دوره باستان
- بخش ۱۶. پزشکی دوره اسلامی

جلد سوّم

- بخش ۱۷. پزشکی کلاسیک هندی
- بخش ۱۸. طب ژاپنی
- بخش ۱۹. پزشکی پیش از کریسف کلمب
- بخش ۲۰. مکتب سالرنو و دانشگاه‌های بولونا و پادوا
- بخش ۲۱. پزشکی فرانسوی در سده‌های میانه (قرون وسطی)
- بخش ۲۲. مکتب‌های پزشکی فرانسوی در سده‌های میانه (قرون وسطی)

بخش ۲۳. پزشکی عبرانی تا سده های میانه (قرون وسطی)

بخش ۲۴. پزشکی سنتی در آفریقای سیاه

بخش ۲۵. تاریخ طب کار و مشاغل پزشکی

بخش ۲۶. سیر تاریخی آناتومی

بخش ۲۷. سیر تاریخی دامپزشکی از آغاز تا پایان سده هجدهم

جلد چهارم

بخش ۲۸. جراحی تا پایان سده هیجدهم

بخش ۲۹. سیر تاریخی جراحی از اواخر قرن هجدهم تا دوره معاصر

بخش ۳۰. بیماری های زنان و مامایی از روزگار باستان تا آغاز سده هجدهم

بخش ۳۱. تاریخ دانش بیماری های زنان از سده هجدهم تاکنون

بخش ۳۲. سیر تاریخی مامایی از قرن هجدهم تا زمان حال

بخش ۳۳. تاریخ چشم پزشکی

بخش ۳۴. سیر تاریخی اورولوژی

جلد پنجم

بخش ۳۵. تاریخ پزشکی تا پایان سده هیجدهم

بخش ۳۶. تاریخ دیولوژی در سده های نوزدهم و بیستم

بخش ۳۷. تاریخ اورولوژی

بخش ۳۸. سیر تاریخی روانپزشکی

بخش ۳۹. سیر تاریخی روانپزشکی

بخش ۴۰. سیر تاریخی بیماری های پوستی

بخش ۴۱. سیر تاریخی بیماری های پوستی

بخش ۴۲. سیر تاریخی تشکیلات بیمارستانی در ایران (از آغاز مهاجرت تا دوران معاصر)

بخش ۴۳. سیر تاریخی مراقبت و درمان سالمندان

بخش ۴۴. پزشکی اجتماعی

جلد ششم

بخش ۴۵. سیر تاریخی بافت شناسی

بخش ۴۶. سیر تاریخی جنین شناسی

بخش ۴۷. پاتولوژی آناتومی

بخش ۴۸. سیر تاریخی میکروبیولوژی

بخش ۴۹. سیر تاریخی انگل شناسی

بخش ۵۰. سیر تاریخی فیزیولوژی

بخش ۵۱. سیر تاریخی فیزیوتراپی و بازگشت به حالت عادی

بخش ۵۲. سیر تاریخی دامپزشکی از نیمه قرن نوزدهم به بعد

بخش ۵۳. سیر تاریخی دندان پزشکی تا قرن هجدهم

بخش ۵۴. سیر تاریخی دندان پزشکی از قرن هجدهم تا دوره معاصر

بخش ۵۵. سیر تاریخی داروسازی از سده سوم تا دوره معاصر

جلد هفتم

بخش ۵۶. سیر تاریخی طب کودکان از آغاز تا اواخر قرن هجدهم

بخش ۵۷. سیر تاریخی طب کودکان در قرن های نوزدهم و بیستم

بخش ۵۸. تاریخچه جراحی کودکان

بخش ۵۹. پدیده دوقلوهای به هم چسبیده

بخش ۶۰. جراحی مغز و اعصاب

بخش ۶۱. پیوند اعضا

بخش ۶۲. سیر تاریخی ارتوپدی و تروماتولوژی

بخش ۶۳. سیر تاریخی جراحی پلاستیکی و ترمیمی

بخش ۶۴. سیر تاریخی بیماری های گوش و حلق و بینی دهان

بخش ۶۵. سیر تاریخی بیماری های روده و معده

بخش ۶۶. سیر تاریخی دانش غدد درون ریز تا جنگ جهانی دوم

بخش ۶۷. سیر تاریخی غدد درون ریز پس از جنگ جهانی دوم

بخش ۶۸. سیر تاریخی ماری های ریوی

بخش ۶۹. سیر تاریخی ماری های

بخش ۷۰. سیر تاریخی بیماری های استوایی و گرمسیری

بخش ۷۱. بیماری های واگیردار

جلد هشتم

بخش ۷۲. سیری در تاریخ هومئوپاتی

بخش ۷۳. نفرس و رماتیسم

بخش ۷۴. سیر تاریخی طب سوزنی

بخش ۷۵. سیر تاریخی بیماری سرطان

بخش ۷۶. سیری در تاریخ پرتونگاری تشخیصی

بخش ۷۷. سیری در تاریخ رادیوتراپی

بخش ۷۸. هماتولوژی، انکولوژی و شیمی درمانی

بخش ۷۹. سیر تاریخی پزشکی ارتش

بخش ۸۰. سیر تاریخی طب و جراحی دریانوری

بخش ۸۱. سیر تاریخی طب هوانوردی

بخش ۸۲. سیر تاریخی رساله های بهداشت

بخش ۸۳. سیر تاریخی طب دانشگاهی در ایران

بخش ۸۴. سیر تاریخی تکامل بیمارستان ها در ایران

بخش ۸۵. سیر تاریخی زبان تخصصی پزشکی

بخش ۸۶. سیر تاریخی پزشکی قانونی

بخش ۸۷. سیری در تاریخ صلیب سرخ و هلال احمر

جلد نهم

بخش ۸۸. واژه نامه "Lexicon"

بخش ۸۹. برندگان جایزه نوبل پزشکی تا سال ۲۰۱۲ میلادی

بخش ۹۰. زندگی نامه جراحان و مشاهیر معاصر آلمان

بخش ۹۱. مکتب جراحان و مشاهیر اروپا

بخش ۹۲. پزشکان نامی معاصر ایران

بخش ۹۳. وزارت بهداشت و درمان و پیشینه تاریخی آن

بخش ۹۴. اولین های پزشکی معاصر در ایران

بخش ۹۵. بیماران اتمی هیروشیما و ناگازاکی

جلد دهم

بخش ۹۶. دانشکده های جهان

بخش ۹۷. کتابنامه (فارسی و زبان های خارجی)

بخش ۹۸. اعلام

بخش ۹۹. فهرست کلی دایره المعارف

بخش ۱۰۰. فهرست تکمیلی دایره المعارف

پایان سخن